

“Forskningens og utviklingsarbeidets uransakelige veier...”

Sommeren 2011 ble Norge rammet av terror. 77 mennesker ble drept. Landet var i sorg. Vi kjente alle på det ugjenkallelige. På det som hadde vært, men ikke lenger var. Ingen ting kan veie opp for en slik hendelse. Allikevel; en slik hendelse setter oss i bevegelse. Denne lille historien handler om nettopp det.

Noen år etter 22. juli sitter jeg og noen kolleger og analyserer data. Vi fokuserer på stressreaksjonene til de ansatte i regjeringskvartalet. Ønsker å forstå. Vi ser at reaksjonene stemmer overens med moderne teorier på traumefeltet. Vi skriver en artikkel om dette og artikkelen blir publisert i et prestisjetungt tidsskrift.

Nå får du kanskje følelsen av at denne historien handler om hvor flinke vi var og hvor gøy det var å publisere denne artikkelen? Det gjør den selvfølgelig ikke. Denne historien handler i stedet om hva som skjedde i forbindelse med at artikkelen ble publisert. Om en snøball som begynte å rulle...

Året er uansett 2015. Samtidig som vi skriver artikkelen tar en stadig økende andel flyktninger og asylsøkere seg over Middelhavet til Europa. En stor andel av dem har rett på hjelp, beskyttelse og trygghet her. En vanskelig situasjon. Hvordan kan vi hjelpe? Hvilken type hjelp trenger de?

Dette er spørsmål en kvinnelig forsker fra England ved navn Emily også stiller seg. Hun er psykolog og ledende på sitt felt innen traumeforståelse og traumebehandling. Hun sitter i samme stund alene på kontoret sitt ved Cambridge. Foran henne lyser et halvskevret manus fra pc-skjermen. Manuset skal brukes på en konferanse i Århus som omhandler noe så sært som «mentale tidsreiser». Hun sitter fast, kommer ikke videre. Konferansen føles ikke lenger så viktig. Vitenskapelig diskurs i stedet for handling for å hjelpe flyktningene? Nei. Der og da tar hun en viktig avgjørelse.

Tilbake til Norge. Funnene fra artikkelen vår har tilfeldigvis fått innpass som poster på den samme Århuskonferansen. Flybilletter er kjøpt og konferanseavgift er betalt.

Altså Århus. En kollega og jeg er endelig på plass i auditoriet. Emily fra England holder et innlegg om hvordan Tetris kan brukes i traumebehandling. Ja, du leste riktig! Hennes arbeid viser faktisk at å spille Tetris kan fungere som en «vaksine» mot påtrengende minner fra potensielt traumatiserende hendelser. Mer om det en annen gang. Emily avbryter nemlig seg selv midt i foredraget. I stedet for nok en vitenskapelig «slide» viser hun et bilde av en liten jente kledd i filler? Emily forteller at jenta er flyktning og bor i en flyktingleir. Emily forteller at hun har blitt aktivist. At hun har tatt en viktig avgjørelse. Hun vil nå dedikere all sin tid til flyktingsituasjonen.

-Det er på tide at alle forskningsresultatene vi diskuterer på denne konferansen og andre steder kommer disse sårbare menneskene til unnsetning!

-Vi må handle nå!

Alle i salen måper. Så kult! Så riktig! I pausen etter innlegget drister jeg meg til å ta kontakt med henne. Litt som å gå bort til en kjendis å spørre om autografen. Kanskje hun kunne tenke seg å samarbeide med oss? Nølende og rødmende forteller jeg om vår forskning. At vi har tenkt til å bruke funnene fra 22. juli-artikkelen vår i et forskningsprosjekt som skal omhandle flyktninghelse. At hennes Tetris-funn stemmer overens med det vi finner. At påtrengende minner fra traumatiske hendelser ser ut til å være det som i hovedsak skaper problemer for folk i etterkant. At vi må bruke denne forskningen til å hjelpe flyktninger. At god psykisk helse er nøkkelen til integrering. Emily svarer heldigvis umiddelbart ja! Hun vil gjerne samarbeide om dette!

Vel hjemme i Norge forteller jeg opprømt vår forskningsleder om konferansen og det mulige samarbeidet med Emily fra England.

- Vi tenker at det kan være en god ide å lage en app!

Forskningsleder rynker pannen.

- En app? Hva har det med flyktninger å gjøre?

Jeg forteller om funnene i artikkelen vår, om Tetris som mulig lavterskeltilbud i traumebehandling og om muligheten for å lage en Tetris-aktig intervensjon i form av en app.

- Vi kan samle inn data til forskning, samtidig som vi hjelper flyktingene!

- Hvordan lager vi så en app?

- Vet ikke.

Vi spoler nå kjapt frem i tid, faktisk nærmer vi oss nåtid, men historien er ikke helt ferdig enda. Vi har landet i Kristen Nygaards hus på Blindern. Tidligere i måneden har skarpe hoder fra USIT (Universitetets senter for informasjonsteknologi) holdt en forelesning om deres arbeid med applikasjoner for nettbrett og «smartphones». En forelesning vi heldigvis fikk med oss. Nå diskuterer vi med App-Dagfinn hvordan deres arbeid kan benyttes i vårt prosjekt.

- Kan dere integrere Tetris i en app?

- Eh... vi har lagd en fingertapping-app?

- Nja, det blir ikke helt det samme...

- Hva med den «nøtt eller sannhet-appen» som har kommet? Datteren min er glad i den...

- Neppe...

Fra spøk til alvor. Vi forteller entusiastisk om flyktningprosjektet vårt. Om muligheten for et samarbeid om en applikasjon eller app. Vi blir enige. Vi ønsker å lage en app som vil ha betydning for flyktingers helse. Vi skal ikke bare kartlegge hvordan flyktingene har det og skrive en rekke artikler om det; vi skal forsøke å gjøre en forskjell. Vise at forskning og utviklingsarbeid virkelig kan ha nytteverdi utover forskningsverdenens grenser.

Synes du dette nå begynner å bli overmåte komplisert? Da er du ikke alene! Forskning og utviklingsarbeid *er* komplisert.

I skrivende stund er status uansett følgende:

Donald Trump har blitt President i USA, England har takket nei til EU og vår egen regjering kutter i forskningsbudsjetter og snakker seg varme om lykkejegere, ankerbarn, svinekjøtt og dram... Hvordan går vi videre herfra?

Jo, vi gir ikke opp! Klokskap, medmenneskelighet og kunnskap kan fortsatt vinne frem! Per i dag er derfor en stor kartleggingsstudie som skal omhandle flyktningshelse under utvikling. En app som kan hjelpe flyktninger til bedre psykisk helse og dermed en litt bedre hverdag er også på skissestadiet. Søknader til Helsedirektoratet og EU er skrevet. Mennesker fra ulike land, disipliner og fagfelt jobber fortsatt sammen for å nå et felles mål. Et samarbeid som springer ut av små og store prosjekter, satt i bevegelse av nasjonale og internasjonale hendelser av alvorlig karakter.

Så, hva blir enden på visa? Den lyder omtrent slik; vi kommer selvfølgelig ikke til å forandre verden med dette prosjektet. Det vi derimot kan si er; alvorlige hendelser kan bevege oss til å sette i gang små og store prosjekter. Prosjekter som forhåpentligvis kan bli til noe positivt over tid og komme samfunnet til gode. Forskning foregår nemlig ikke i et vakuum, men lever nettopp best i samspill med det som skjer rundt oss.

Dette var altså en historie om hvordan forskning og utviklingsarbeid fra flere hold og på tvers av landegrenser kan knyttes sammen og forhåpentligvis bli til noe større. Eller for å si det på en noe mer poetisk måte; dette var en historie om forskningens og utviklingsarbeidets uransakelige veier til Rom i en verden som både er skremmende, uforutsigbar og full av håp på samme tid. I en verden som nå trenger forskning og vitenskap mer enn noen gang.

Eller for å si det med Richard Dawkins kloke ord;

“There is real poetry in the real world. Science is the poetry of reality”

Spread the word!

Utgangspunktet for historien finner du her;

Solberg, Ø., et al. (2016). "Towards an exposure-dependent model of post-traumatic stress: longitudinal course of post-traumatic stress symptomatology and functional impairment after the 2011 Oslo bombing." Psychological medicine 46(15): 3241-3254.